

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 11.4.2011
COM(2011) 175 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā kopš 2007. gada ir īstenots Padomes 2002. gada 13. jūnija Pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm

{SEC(2011) 430 galīgā redakcija}

SATURS

1.	IEVADS	3
2.	PRIEKŠVĒSTURE	4
3.	IZMAIŅAS DALĪBVALSTU TIESĪBU AKTOS KOPŠ 2007. GADA 1. APRĪĻA .	5
4.	EIROPAS APCIETINĀŠANAS ORDERIS UN AIZDOMĀS TURĒTO VAI APSŪDZĒTO PERSONU PROCESUĀLO TIESĪBU KRIMINĀLPROCESĀ STIPRINĀŠANA	5
5.	JAUTĀJUMS PAR SAMĒRĪGUMU	7
6.	TURPMĀKAIS DARBS	8
1.	PIELIKUMS – Statistikas dati par Eiropas Apcietināšanas orderi	11

1. IEVADS

Kopš Padomes 2002. gada 13. jūnija Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi (turpmāk "EAO") un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm¹ (turpmāk "Padomes pamatlēmums") darbības sākšanās 2004. gada 1. janvārī ir pagājuši vairāk nekā septiņi gadi. Pieejamie statistikas dati, kas savākti par laikposmu no 2005. līdz 2009. gadam² (skat. 1. pielikumu) liecina, ka ir izdoti 54 689 EAO un izpildīti 11 630 EAO. Minētajā laikposmā 51-62 % personu, kuras tika prasīts nodot, piekrita nodošanai vidēji 14 līdz 17 dienu laikā. Vidējais nodošanas laiks attiecībā uz personām, kas nepiekrita nodošanai, bija 48 dienas. Šī situācija ir ievērojams uzlabojums salīdzinājumā ar situāciju, kāda bija pirms EAO ieviešanas, kad prasīto personu izdošana vidēji ilga vienu gadu, un neapšaubāmi ir stiprināta personu brīva pārvietošanās ES, paredzot efektīvāku mehānismu, lai nodrošinātu, ka atvērtās robežas neizmanto tie, kas mēģina izvairīties no tiesas.

Tomēr pagājušie septiņi gadi ir arī parādījuši, ka, neraugoties uz sekmīgo darbību, EAO sistēma vēl ir tālu no pilnības. Dalībvalstis, Eiropas Parlaments un valstu parlamenti, pilsoniskās sabiedrības grupas un atsevišķi pilsoņi ir pauduši zināmas bažas par EAO darbību un jo īpaši tā ietekmi uz pamattiesībām. Tāpat trūkumi vērojami arī veidā, kā dažas dalībvalstis īsteno Padomes pamatlēmumu.

Tā kā spēkā ir stājies Lisabonas līgums un Pamattiesību harta ir juridiski saistoša, Lisabonas līguma noteikumi par tiesību aktiem policijas un tiesu iestāžu sadarbības jomā kopš 2009. gada decembra ir mainījuši EAO piemērošanas nosacījumus. Saskaņā ar Līgumu, ikreiz, kad tiek grozīts tiesību akts, kas bijis spēkā vēl pirms Lisabonas līguma, piemēram, Padomes pamatlēmums, grozītajam pasākumam kļūst piemērojami noteikumi par Komisijas pilnvarām veikt pārkāpuma procedūru un Eiropas Savienības Tiesas jurisdikcija. Jebkurā gadījumā minētās pilnvaras tiks piemērotas pēc 2014. gada 1. decembra, beidzoties Līgumā noteiktajam pārejas periodam. Turklāt ikviens Padomes pamatlēmuma grozījums nozīmē, ka tiks piemēroti jaunie noteikumi, kas tiesību aktu pieņemšanai šajā jomā ir ieviesti ar Lisabonas līgumu. Šie noteikumi ietver Eiropas Parlamenta un Padomes koplēmumu un iespēju dažām dalībvalstīm nepiedalīties³.

Vēl viena būtiska Lisabonas līguma ietekme ir tā, ka ES Pamattiesību harta⁴ kļūst juridiski saistoša⁵. Turklāt ES kā juridiska persona pievienosies Eiropas Cilvēktiesību konvencijai⁶. Komisija nesen pieņēma stratēģiju, lai nodrošinātu ES Pamattiesību hartas ievērošanu⁷, un tā būs pamatā Komisijas pieejai visām jaunām un esošām likumdošanas un citām iniciatīvām (tostarp EAO), kā arī dalībvalstu pieejai, tām īstenojot vai piemērojot Padomes pamatlēmumu.

¹ OV L 90, 18.7.2002., 1. lpp.

² Padome 9005/5/06 COPEN 52; 11371/5/07 COPEN 106; 10330/2/08 COPEN 116; 9743/4/09 COPEN 87; 7551/7/08 COPEN 64.

³ Saskaņā ar Lisabonas līguma 21. un 22. protokolu Apvienotā Karaliste, Īrija un Dānija nepiedalās pasākumos tieslietu un iekšlietu jomā. Apvienotajai Karalistei un Īrijai ir iespēja izlemt piedalīties kādā pasākumā.

⁴ OV C 364, 18.12.2000, 1. lpp.

⁵ LES 6. panta 1. punkts.

⁶ LES 6. panta 3. punkts.

⁷ COM(2010) 573 galīgā redakcija, 19.10.2010.

2. PRIEKŠVĒSTURE

Šis trešais ziņojums un tam pievienotais dienestu darba dokuments balstās uz vairākiem avotiem: iepriekšējiem Komisijas ziņojumiem saskaņā ar Padomes pamatlēmuma 34. pantu 2006.⁸ un 2007. gadā⁹; Padomes galīgo pārskatu un ieteikumiem par savstarpējā izvērtējuma ceturto kārtu (turpmāk "Padomes ieteikumi")¹⁰, ko Padome pieņēma 2010. gada jūnijā¹¹; 2009. gada 5. novembrī rīkotās ekspertu sanāksmes rezultātiem; dalībvalstu sniegtajām atbildēm uz Komisijas 2009. gada 30. jūnija un 2010. gada 25. jūnija lūgumu sniegt jaunāko informāciju; un tiesu praksi attiecīgos gadījumos. Attiecībā uz dalībvalstu sniegto informāciju bija vērojamas atšķirības gan satura, gan kvalitātes ziņā, kā rezultātā bija vēl grūtāk veikt visaptverošu analīzi un salīdzināt visas dalībvalstis¹².

Pievienotajā dienestu darba dokumentā ir ietverta apjomīga informācija par pašreizējo situāciju saistībā ar EAO, kam vajadzētu palīdzēt jomas speciālistiem kopumā, kā arī dalībvalstīm veikt turpmākus pasākumus saistībā ar salīdzinošā izvērtējuma kārtu, attiecībā uz kuru Padome ir vienojusies, ka tā jāpabeidz līdz 2011. gada jūnijam¹³. Dienestu darba dokumenta I daļā ir ietverta īsa aprakstoša analīze par tām dalībvalstīm, kuras kopš 2007. gada aprīļa ir ieviesušas grozošos tiesību aktus. II daļā ir sniegts pārskats par dalībvalstu pašreizējo situāciju saistībā ar Padomes ieteikumiem. III daļā ir sniegta sīkāka informācija par vairākiem ES tiesību aktiem, ar kuriem groza vai papildina Padomes pamatlēmumu par EAO. IV un V daļā ir ietverta aktuāla informācija par attiecīgi EAO un Šengenas informācijas sistēmu un *Eurojust*. VI daļā ir izklāstīti nolēmumi, ko Eiropas Savienības Tiesa ir pieņēmusi lietās saistībā ar Padomes pamatlēmumu par EAO. VII daļā ir norādīti atsauču numuri atsevišķiem Padomes novērtējuma ziņojumiem par dalībvalstīm, savukārt VIII daļā iekļautas tabulas par katru atsevišķu dalībvalsti, sniedzot šādu informāciju:

- ieteikumi, kas ietverti atsevišķos Padomes novērtējuma ziņojumos, un dalībvalstu atbildes, ja tādas tika sniegtas;
- vispārīga informācija par Padomes pamatlēmuma piemērošanu katrā dalībvalstī saistībā ar jautājumiem, kas izvirzīti Padomes ieteikumos;
- piezīmes Komisijas 2007. gada ziņojumā par īstenošanu, un dalībvalstu atbildes, ja tādas tika sniegtas.

IX daļā ietverti vēl daži statistikas dati tabulas veidā.

⁸ COM(2005) 63 un SEC(2005) 267, 23.2.2005, kuri pārskatīti ar COM(2006) 8 un SEC(2006) 79, 24.1.2006.

⁹ COM (2007) 407 un SEC (2007) 979, 12.7.2007.

¹⁰ Padome 8302/4/09 COPEN 68; 7361/10 COPEN 59; 8465/2/08 COPEN 95.

¹¹ Padome 10630/1/10 Presses 161, 33. lpp.

¹² Uz savu informācijas lūgumu 2009. un 2010. gadā Komisija no Kipras, Maltas vai Apvienotās Karalistes saņēma pavisam nelielu informācijas vai arī šādu informāciju nesaņēma vispār.

¹³ Padome 10630/1/10 Presse 161, 33. lpp. un 8302/4/09 COPEN 68, 23. lpp. — Ieteikums 20.

3. IZMAIŅAS DALĪBVALSTU TIESĪBU AKTOS KOPŠ 2007. GADA 1. APRĪĻA

Atbildes, ko Komisija saņēma no dalībvalstīm uz savu informācijas lūgumu, liecina, ka četrpadsmit dalībvalstis (AT, BG, CZ¹⁴, EE, FR, HU, IE, LV, LT, PL PT, RO, SK un SI) ir izdarījušas grozījumus savos īstenošanas tiesību aktos. Komisija atzinīgi vērtē to, ka daudzos grozījumos tiek ņemti vērā Padomes un Komisijas ieteikumi. Viena dalībvalsts (LU) 2010. gadā grozīja vienu pantu savā transponēšanas tiesību aktā, un pašlaik parlamentārajā procedūrā tiek skatīts tiesību akta grozījums, ar kuru ņem vērā vairākus ieteikumus. Kā redzams dienestu darba dokumenta VIII daļas tabulās, uzlabojumu apjoms dažādās valstīs ir stipri dažāds, un ne visi ieteikumi tiek atspoguļoti likuma burtā.

Divpadsmit dalībvalstis (BE, CY¹⁵, DK, DE, EL, ES, FI, IT, MT, NL, SE un UK) nav veikušas grozījumus savos attiecīgajos tiesību aktos, kaut arī iepriekšējos Padomes un Komisijas ziņojumos tas tām tika ieteikts. Jo sliktāk tas ir attiecībā uz tām dalībvalstīm, kas Komisijas 2007. gada ziņojumā tika skaidri minētas starp tām dalībvalstīm, kurām nepieciešams rīkoties, lai pilnībā panāktu atbilstību Padomes pamatlēmumam (CY, DK, IT, MT, NL un UK).

Attiecībā uz tām dalībvalstīm, kurās tika pieņemti jauni tiesību akti, grozījumu īsa aprakstoša analīze ir sniegta šim ziņojumam pievienotā dienestu darba dokumenta I daļā. Visu dalībvalstu vispārīgā nostāja ir sīki izklāstīta dienestu darba dokumenta VIII daļas tabulās.

Dažu ieteikumu īstenošanai bija nepieciešami nevis tiesību akti, bet gan praktiski pasākumi, un Komisija atzinīgi vērtē dalībvalstu paveikto saistībā ar to EAO sistēmu vienkāršošanu un mācību, informācijas un kontaktpunktu nodrošināšanu. Tomēr EAO konsekventa piemērošana un savstarpēja uzticēšanās, kas ir būtiska tā darbībai, lielā mērā ir atkarīga no tā īstenošanas saskaņā ar Padomes pamatlēmumu. Pašreizējie trūkumi transponēšanā katrā dalībvalstī ir uzrādīti pieejamā formātā dienestu darba dokumentā, kas ir pievienots šim ziņojumam. Komisija domā, ka tas būs līdzeklis šīm dalībvalstīm, lai panāktu savu EAO īstenošanas tiesību aktu saskaņību ar Padomes pamatlēmumu.

4. EIROPAS APCIETINĀŠANAS ORDERIS UN AIZDOMĀS TURĒTO VAI APSŪDZĒTO PERSONU PROCESUĀLO TIESĪBU KRIMINĀLPROCESĀ STIPRINĀŠANA

Komisija atzinīgi vērtē to, ka EAO ir praksē izrādījies sekmīgs savstarpējās atzīšanas instruments, taču Komisija arī apzinās, ka saistībā ar EAO joprojām pastāv nepilnības, jo īpaši attiecībā uz tā piemērošanu valstu līmenī. Komisija ir saņēmusi Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu, aizstāvības advokātu, pilsoņu un pilsoniskās sabiedrības grupu viedokļus, kuros norādīts uz vairākām problēmām saistībā ar EAO darbību – nav tiesību uz juridisku pārstāvību izdevējā valstī nodošanas procedūras laikā izpildes valstī; turēšanas apcietinājumā apstākļi dažās

¹⁴ Pašlaik Čehijā tiek gatavoti vēl papildu tiesību aktu grozījumi.

¹⁵ Saskaņā ar jaunāko informāciju, kas no Kipras tika saņemta 2009. gada augustā, ir ticis ierosināts jauns tiesību akts.

dalībvalstīs, kā arī reizēm gari pirmstiesas apcietināšanas termiņi nodotajām personām, un samērīguma pārbaudes nevienāda piemērošana izdevējās valstīs, kā rezultātā tiek pieprasīta nodošana par samērā nenozīmīgiem nodarījumiem, kas, nepastāvot samērīguma pārbaudei izpildes valstī, ir jāizpilda.

Spriežot pēc jautājumiem, kādi ir izvirzīti attiecībā uz EAO darbību, varētu domāt, ka neraugoties uz to, ka uz visu dalībvalstu tiesību aktiem un kriminālprocesiem attiecas Eiropas Cilvēktiesību Tiesas standarti, bieži rodas šaubas, vai šie standarti ir vienādi visā ES. Lai arī indivīdi var vērsties Eiropas Cilvēktiesību Tiesā, lai aizstāvētu tiesības, kuras izriet no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas, pēc tam, kad ir noticis iespējams pārkāpums un ir izsmeltas visas valsts iekšējās tiesiskās iespējas. Tas nav izrādījies efektīvs līdzeklis, kā panākt, lai konvencijas parakstītāji ievērotu konvencijas standartus. Pamatojoties uz šo situāciju, Komisija pašlaik strādā pie tā, lai īstenotu ceļvedi¹⁶ aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā. Šajā ceļvedī, kuru Padome pieņēma 2009. gada 30. novembrī, 10. apsvērumā ir atzīts, ka "lieli panākumi ir gūti tiesu iestāžu un policijas sadarbībā saistībā ar pasākumiem, kas atvieglo kriminālvajāšanu. Ir pienācis laiks rīkoties, lai uzlabotu līdzsvaru starp šiem pasākumiem un personas procesuālo tiesību aizsardzību." Saglabājot iespēju pievienot citas tiesības, ceļvedī ir noteikti šādi seši prioritārie pasākumi:

- tiesības uz mutisku un rakstisku tulkojumu,
- tiesības uz informāciju par tiesībām (paziņojumu par tiesībām);
- pirmstiesas juridiskās konsultācijas un juridiskā palīdzība tiesā;
- personas, kurai atņemta brīvība, tiesības sazināties ar ģimenes locekļiem, darba devējiem un konsulārajām iestādēm;
- neaizsargātu aizdomās turētu personu aizsardzība;
- zaļā grāmata par pirmstiesas apcietinājumu.

Pirmo pasākumu – direktīvu par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma 2010. gada oktobrī¹⁷. Par otro pasākumu¹⁸ pašlaik notiek apspriešanās Eiropas Parlamentā un Padomē, bet attiecībā uz pārējiem pasākumiem Komisija šobrīd veic sagatavošanās darbus. Izpētē par tiesībām uz juridiskām konsultācijām tiks izskatīts jautājums par pieprasīto personu pārstāvību nodošanas procedūru laikā gan izpildes, gan izdevējā valstī. Jau ierosinātajās direktīvās ir ietverti panti, ar kuriem minētās tiesības skaidri piemēro EAO lietām. Direktīvā par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā tiek ierosināts arī paziņojuma par tiesībām paraugs īpaši attiecībā uz EAO lietām.

¹⁶ Padomes 2009. gada 30. novembra rezolūcija. OV C 295, 4.12.2009., 1. lpp.

¹⁷ Direktīva 2010/64/ES — OV L 280, 26.10.2010.

¹⁸ COM(2010) 392 galīgā redakcija, 20.7.2010.

Vairākos Eiropas Cilvēktiesību Tiesas spriedumos ir norādīts uz trūkumiem dažos cietumos ES¹⁹. Tiesa ir nospriedusi, ka nepieņemami apcietinājuma apstākļi (sasniedzot konkrētu robežu) var būt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3. panta pārkāpums arī tad, ja nav apstiprinājuma nodomam apcietināto personu pazemot. Ir skaidrs, ka ar Padomes pamatlēmumu par EAO (saskaņā ar pamatlēmuma 1. panta 3. punktu dalībvalstīm jāievēro pamattiesības un tiesību pamatprincipi, tostarp Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3. pants) nodošana netiek pieprasīta gadījumos, kad izpildes tiesu iestāde, ņemot vērā visus lietas apstākļus, ir pārliecināta, ka šāda nodošana izraisītu pieprasītās personas pamattiesību pārkāpšanu nepieņemamu apcietinājuma apstākļu dēļ.

Vēl viens problemātisks aspekts saistībā ir EAO lietām ir tāds, ka ES pilsoņus, kuri nedzīvo dalībvalstī, kurā viņi tiek turēti aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, bieži tiek turēti pirmstiesas apcietinājumā galvenokārt trūkstošās saiknes ar sabiedrību un bēgšanas riska dēļ. Padome 2009. gada 23. oktobrī pieņēma Padomes Pamatlēmumu 2009/829/TI²⁰, ar ko attiecībās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm savstarpējas atzīšanas principu piemēro lēmumiem par uzraudzības pasākumiem kā alternatīvu pirmstiesas apcietinājumam²¹. Ar šo Padomes pamatlēmumu tiek ieviesta iespēja ar brīvības atņemšanu nesaistītu uzraudzības pasākumu pārcelt no dalībvalsts, kurā persona, kas tur nedzīvo, tiek turēta aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, uz dalībvalsti, kurā tā parasti dzīvo. Tādējādi aizdomās turētai personai varētu piemērot uzraudzības pasākumu viņai ierastā vidē, gaidot tiesu citā dalībvalstī.

5. JAUTĀJUMS PAR SAMĒRĪGUMU

EAO piemērošanas uzticamību ir grāvis tas, ka EAO sistemātiski ir izdoti, lai nodotu tādas personas, kuras tiek meklētas par bieži vien pavisam nenozīmīgiem nodarījumiem. Šajā saistībā diskusijas Padomē par dalībvalstu novērtējuma secinājumiem²² liecina, ka dalībvalstu starpā valda vispārēja vienprātība, ka samērīguma pārbaude ir nepieciešama, lai novērstu, ka EAO tiek izdoti par nodarījumiem, kuri, kaut arī attiecas uz Padomes pamatlēmuma par EAO 2. panta 1. punkta darbības jomu²³, nav pietiekami smagi, lai pamatotu pasākumus un sadarbību, kāda nepieciešama EAO izpildei. Pirms EAO izdošanas būtu jāapsver vairāki aspekti, tostarp nodarījuma smagums, piespriedē soda ilgums, tas, vai pastāv kāda alternatīva pieeja, kura būtu mazāk apgrūtināša gan meklētajai personai, gan izpildes iestādei, kā arī jāveic EAO izpildes izmaksu/ieguvumu analīze. Ja EAO tiek izdots attiecībā uz lietām, kurās (pirmstiesas) apcietinājums citādi šķistu nepiemērots, rodas nesamērīga ietekme uz pieprasītās personas brīvību. Turklāt pārāk daudz šādu pieprasījumu izpildes dalībvalstij var dārgi izmaksāt. Tas varētu arī

¹⁹ Skat., piemēram, spriedumus lietās *Peers pret Grieķiju* (2001. gada 19. aprīlis), *Salejmanovic pret Itāliju* (2009. gada 16. jūlijs), *Orchowski pret Poliju* (2010. gada 22. janvāris).

²⁰ OV L 294, 11.11.2009., 20. lpp.

²¹ Īstenošanas datums ir 2012. gada 1. decembris.

²² Padome 8302/4/09 COPEN 68; 7361/10 COPEN 59; 8465/2/10 COPEN 95; 10630/1/10 Presses 161, 33. lpp.

²³ 2. panta 1. punkts. Eiropas apcietināšanas orderi var izsniegt par darbībām, par kurām izsniegšanas dalībvalsts tiesībās paredzēts brīvības atņemšanas sods vai ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, kura maksimālais ilgums ir vismaz 12 mēneši, vai par jau piespriedu sodu vai jau piemērotu drošības līdzekli, kuru ilgums ir vismaz četri mēneši.

novest pie situācijas, kad izpildes tiesu iestādes (pretēji izdevējām iestādēm) vēlas piemērot samērīguma pārbaudi, tādējādi ieviešot pamatu atteikumam, kas neatbilst Padomes pamatlēmumam vai savstarpējas atzīšanas principam, uz kuru pasākums balstās.

Sakarā ar ieteikumiem galīgajā pārskatā par savstarpējā izvērtējuma ceturto kārtu Padome rokasgrāmatā par to, kā izsniegt EAO, ierosināja grozījumu attiecībā uz samērīgumu²⁴. Šo pārskatu Padome pieņēma 2010. gada jūnijā²⁵. Grozītajā rokasgrāmatā tagad ir aprakstīti faktori, kas jāizvērtē saistībā ar EAO izdošanu, un iespējamās alternatīvas, kas jāizskata pirms EAO izdošanas²⁶. Ja dalībvalstis vadīsies pēc grozītās rokasgrāmatas, tā nodrošinās zināmu konsekvenci attiecībā uz samērīguma pārbaudes piemērošanu. Komisija atbalsta šo pieeju un aicina dalībvalstis veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka jomas speciālisti šo grozīto rokasgrāmatu izmanto (kopā ar iespējamajiem attiecīgajiem normatīvajiem aktiem) kā norādījumus samērīguma pārbaudes piemērošanai.

Komisija uzskata, ka, ņemot vērā vispārējo vienprātību Padomē par samērīguma pārbaudes priekšrocībām un uzticības mazināšanos EAO sistēmai gadījumos, kad samērīguma pārbaudi nepiemēro, ir būtiski, lai samērīguma pārbaudi piemērotu visas dalībvalstis, tostarp tajās jurisdikcijās, kurās krimināllietas ierosināšana ir obligāta. Padomes pamatlēmums ir instruments, ko dalībvalstis var izmantot, kad tās uzskata, ka ir nepieciešama personas klātbūtne to teritorijā, lai pret šo personu varētu ierosināt krimināllietu vai šai personai piespriestu brīvības atņemšanas sodu. Rokasgrāmatā ir iekļauti norādījumi par šā instrumenta vienādu īstenošanu. Saskaņā ar Padomes pamatlēmuma 2. panta 1. punktu "Eiropas apcietināšanas orderi var izsniegt par darbībām...". Rokasgrāmatā tiek izskatīti jautājumi tieši saistībā ar šo rīcības brīvību (tostarp samērīguma pārbaudes piemērošana), un tiem tiek piedāvāts risinājums. Lai nodrošinātu savstarpēju uzticību, kas ir būtiska turpmākai EAO piemērošanai, tiesu iestādēm visās dalībvalstīs jāievēro vienošanās, kas noslēgta saistībā ar šo rīcības brīvību.

6. TURPMĀKAIS DARBS

Šis ziņojums dod iespēju gūt pārskatu par to, kā tiek īstenots un darbojas EAO, kas patiešām sniedz efektīvu un lietderīgu nodošanas sistēmu, kura ir nepieciešama atvērto robežu Eiropā. Ziņojuma nolūkos savāktā informācija liecina, ka, lai arī EAO ir ļoti noderīgs līdzeklis dalībvalstu cīņā pret noziedzību, ir iespējami uzlabojumi Padomes pamatlēmuma transponēšanā un piemērošanā. Jo īpaši EAO sistēmas darbības centrā jābūt pamattiesību aizsardzībai. Darbība nepieciešama šādās jomās.

- **Transponēšana.** Dalībvalstīm vajadzības gadījumā būtu jāveic likumdošanas darbība, lai pievērstos jomām (sīki izklāstītas pievienotā dienestu darba dokumenta VIII daļas tabulās), kurās to īstenošanas tiesību akti neatbilst Padomes pamatlēmumam par EAO.

²⁴ Padome 8436/2/10 COPEN, 3. lpp.

²⁵ Padome 10630/1/10 PRESSE 161.

²⁶ Padome 8302/4/09 COPEN 68, 15. lpp.; 7361/10 COPEN 59, 4. lpp.; 8436/2/10 COPEN 3. lpp.

- **Pamattiesības.** Jāpieņem un jāīsteno pasākumi, kas izriet no ceļveža par aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālajām tiesībām, lai nodrošinātu, ka tiek aizsargātas pamattiesības un brīvības, un stiprinātu savstarpējo uzticību, kas ir būtiska turpmākai savstarpējas atzīšanas instrumentu, piemēram, Padomes pamatlēmuma par EAO, piemērošanai.
- **Samērīgums.** Tiesu iestādēm EAO sistēma būtu jāizmanto vienīgi tad, ja nodošanas pieprasījums ir samērīgs visos lietās apstākļos, un samērīguma pārbaude būtu jāpiemēro visās dalībvalstīs vienotā veidā. Dalībvalstīm jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka jomas speciālisti šo grozīto rokasgrāmatu izmanto (kopā ar iespējamajiem attiecīgajiem normatīvajiem aktiem) kā norādījumus samērīguma pārbaudes piemērošanai.
- **Mācības.** Komisijas paziņojumā par Eiropas juridisko tālizglītību, ko paredzēts publicēt 2011. gada septembrī, ir paredzēts risināt jautājumu par vajadzību nodrošināt tiesu iestādēm un juridisko profesiju pārstāvjiem speciālas mācības par EAO piemērošanu un jaunajiem pasākumiem, kam jāstiprina aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālās tiesības. Tiesu iestāžu izglītošana ir būtiska, lai nodrošinātu konsekvenci tādos jautājumos kā samērīguma pārbaudes piemērošana visās dalībvalstīs. Komisija atzīmē, ka Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls 2011. gadā izveidos jaunu tīmekļa vietni, kas būs lietderīgs instruments, lai tiesu iestādēm nodrošinātu piekļuvi attiecīgajai informācijai par EAO.
- **Papildu instrumentu īstenošana.** Kopš 2004. gada ir veikts apjomīgs darbs saistībā ar problēmu identificēšanu un EAO sistēmas uzlabošanu. Ir pieņemti četri Padomes pamatlēmumi (sīkāk aprakstīti dienestu darba dokumenta III daļā), kas attiecas uz EAO piemērošanu. Tie ir vērsti uz tādu jautājumu risināšanu kā sodu izpildes nodošana, aizmuguriski spriedumi, jurisdikcijas kolīzijas un uzraudzības rīkojumu atzīšana. Ja dalībvalstis tos ātri īsteno tuvākajā nākotnē, iespējams, vēl vairāk uzlabosies EAO piemērošana praksē.
- **Statistika.** Tagad mums ir pieejami statistikas dati par vairākiem gadiem; šo datu pamatā ir atbildes, kas sniegtas uz aptaujas lapu, ko 2005. gada aprīlī izstrādāja Padomes darba grupa par sadarbību krimināllietās²⁷. Atbildes ir salīdzinātas un publicētas par 2005. līdz 2009. gadu, ieskaitot²⁸ (skatīt šā ziņojuma 1 pielikumu un dienestu darba dokumenta IX daļu). Tomēr statistikas datus, uz kuriem analīze ir balstīta, ir vērojami būtiski trūkumi. Tam ir vairāki iemesli. Ne visas dalībvalstis ir regulāri sniegušas informāciju, un dalībvalstīm nav kopīga statistikas instrumenta. Turklāt atbildes uz Padomes ikgadējo aptaujas lapu var tikt interpretētas dažādi. Pastāv norādes arī uz to, ka Eurojust netiek pietiekami ziņots par Padomes pamatlēmumā noteikto termiņu neievērošanu, lai arī 17. pantā ir noteikts ziņošanas pienākums (dienestu darba dokumenta V daļa). Komisija aicina dalībvalstis pildīt savu ziņošanas pienākumu. Visaptveroša statistika ir būtiska, lai varētu pareizi izvērtēt gan EAO priekšrocības, gan trūkumus. Ir ļoti būtiski, lai dalībvalstis sniegtu pilnīgus statistikas datus, īpaši tās dalībvalstis, kuras to vēl nav izdarījušas. Komisija darīs visu iespējamo, lai novērstu trūkumus aptaujas

²⁷

Padome 8111/05 COPEN 75.

²⁸

Padome 9005/5/06 COPEN 52; 11371/5/07 COPEN 106; 10330/2/08 COPEN 116; 9743/4/09 COPEN 87; 7551/7/10 COPEN 64.

lapā, kas ir pamatā statistikai par EAO, un izskatīs veidus, kā statistikas apkopošanu varētu uzlabot.

Komisija atzīst gan EAO priekšrocības, gan joprojām esošās nepilnības, un tā pauž gandarījumu par darba apjomu, kāds šobrīd tiek veikts nolūkā šo sistēmu uzlabot. EAO ir novatorisks un dinamisks instruments. Kopš tā ieviešanas 2004. gadā tas ir nodrošinājis tiesu iestādēm viegli pieejamu un efektīvu mehānismu, kas nodrošina, ka pārkāpēji neizvairās no tiesas, lai arī kur Eiropas Savienībā viņi būtu paslēpušies. Tomēr šā instrumenta piemērošana ir nepārtraukti un cieši jāuzrauga. Komisija turpinās uzraudzīt šā instrumenta piemērošanu attiecībā uz šajā ziņojumā aplūkotajiem jautājumiem un izskatīs visus iespējamus risinājumus, tostarp tiesību aktus, ņemot vērā papildu pieredzi, un vienlaicīgi ņems vērā jauno situāciju, kāda radusies pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā.

1. PIELIKUMS – STATISTIKAS DATI PAR EIROPAS APCIETINĀŠANAS ORDERI

(pamatojoties uz datiem, kas sniegti COPEN 52 REV 5 9005/5/06, COPEN 106 REV 5 11371/5/07, COPEN 116 REV 2 10330/2/08, COPEN 87 REV 4 9734/4/09 un COPEN 64 REV 4 7551/7/10)

Nodošanas procedūru vidējais ilgums

Lietās, kurās persona piekrita nodošanai, nodošanas vidējais ilgums (laiks starp arestu un lēmumu par meklētās personas nodošanu) bija šāds:

2005. gadā: 14,7 dienas. **2006. gadā:** 14,2 dienas. **2007. gadā:** 17,1 diena. **2008. gadā:** 16,5 dienas. **2009. gadā:** 16 dienas.

Lietās, kurās persona nepiekrita nodošanai, nodošanas vidējais ilgums (laiks starp arestu un lēmumu par meklētās personas nodošanu) bija:

2005. gadā: 47,2 dienas. **2006. gadā:** 51 diena. **2007. gadā:** 42,8 dienas. **2008. gadā:** 51,7 dienas. **2009. gadā:** 48,6 dienas.

Nodošanu "ar piekrišanu" procentuālais īpatsvars

To nodoto personu, kuras piekrita savai nodošanai, procentuālais īpatsvars bija šāds:

2005. gadā: 51%. **2006. gadā:** 53%. **2007. gadā:** 55%. **2008. gadā:** 62%. **2009. gadā:** 54%.

Eiropas apcietināšanas orderi dalībvalstīs – izdoto Eiropas apcietināšanas orderu ("izdoti") skaits un to Eiropas apcietināšanas orderu skaits, kuru rezultātā meklētā persona tika efektīvi nodota ("izpildīti") laikposmā no 2005. gada līdz 2009. gadam

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	KOPĀ
<i>2005. gadā izdoti</i>			4	64		38	38	519	1914	29	121	44	44	500	42	42	1	373	975	1448	200		81	56	86	144	131	6894
<i>2005. gadā izpildīti</i>			0	19		10	12	54	162	6	57	3	10	69	24	23	0	30	73	112	38		10	14	37	10	63	836
<i>2006. gadā izdoti</i>			168	52		42	53	450	1552	43		20	65	538	35	115	4	325	391	2421	102		67	111	69	137	129	6889
<i>2006. gadā izpildīti</i>			125	19		15	4	62	237	20		2	14	57	22	55	3	47	67	235	52		14	23	37	27	86	1223
<i>2007. gadā izdoti</i>			435		1785	31	83	588	1028	35		20	97	316	44	373	3	403	495	3473	117	856	54	208	84	170	185	10883
<i>2007. gadā izpildīti</i>			66		506	14	16	59	345	14		4	16	60	15	84	1	17	47	434	45	235	8	71	43	22	99	2221
<i>2008. gadā izdoti</i>			494	52	2149	46	119	623	1184	40		16	140	348	40	975	2		461	4829		2000	39	342	107	190		14196
<i>2008. gadā izpildīti</i>			141	26	624	22	10	93	400	13		3	22	68	22	205	1		28	617		448	11	81	44	40		2919
<i>2009. gadā izdoti</i>	508		439	96	2433	46	116	489	1240	33		17	171	354	46	1038	7	530	292	4844	104	1900	27	485	129	263	220	15827
<i>2009. gadā izpildīti</i>	73		67	51	777	21	19	99	420	16		3	40	84	26	149	2	0	37	1367	63	877	6	79	47	28	80	4431